

„A té noci vstal, vzal obě své ženy i obě své služky a jedenáct svých synů a přebrodil se přes Jabok. Vzal je a převedl je přes potok se vším, co měl. Pak zůstal Jákob sám a tu s ním kdosi zápolil, dokud nevzešla jitřenka. Když viděl, že Jákoba nepřemůže, poranil mu při zápolení kyčelní kloub, takže se mu vykloubil. Neznámý řekl: „Pusť mě, vzešla jitřenka.“ Jákob však odpověděl: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ Otázal se: „Jak se jmenuješ?“ Odpověděl: „Jákob.“ Tu řekl: „Nebudou tě už jmenovat Jákob (to je Úskočný), nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstál.“ A Jákob ho žádal: „Pověz mi přece své jméno!“ Ale on odpověděl: „Proč se ptáš na mé jméno?“ A požehnal mu tam.

I pojmenoval Jákob to místo Peniel (to je Tvář Boží), neboť řekl: „Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.“ (Genesis 31:23-31)

Žalm 17, Dopis do Říma 9:1-5, Evangelium Matoušovo 14:13-21

Nevzdávej to!

Příběh patriarchů Abrahama, Izáka a Jákoba se má číst často. A bez opovržení a upjatosti. Nejvíce toho víme o Jákobovi. Nejméně o jeho otci Izákovi, o jehož víře se často mluví zakrytě. To, čím Jákob popisoval Boha v rozhovoru se strýcem Lábanem, byl strach, přesněji *Strach Izákův* (Genesis 31:42 a 53). Divné vyjádření. A nebylo by divu, otec Izák neměl lehký život. Později prorok říká, že Abrahama provázelo milosrdenství Boží a Jákoba, toho provázela věrná pravda.¹ Jaká pravda? Pravda o sobě, pravda o Bohu a o druhých lidech. Zkusíme tu pravdu objevovat s ním:

I.

Jákob bojoval za sebe a svou budoucnost. Hledal a našel pravdu o sobě. Narodil se jako dvojče, vyšel jako druhý po Ezauovi a jeho o porodu zůstala známa důležitá maličkost: Držel svého bratra Ezaua za patu. Jákob se všemožně snažil bojovat se svým bratrem, chtěl být jako on a získat bratrovo provorozenství se všemi právy a úkoly. A také se vším požehnáním. Udělal pro tu věc všechno: obchodoval s tímto právem a nakoupil jej za slib talíře čočky. Pak podvedl svého otce a navlékl se do Ezauových šatů, aby slepý otec nepoznal komu dává požehnání. Odnal si ukradené bratrovo požehnání, ale hnal jej Strach Izákův. Utekl do maminciny rodné země, ale klidu tam neměl. Manželství se dvěma ženami a jejich služkami rozhodně nebylo klidné, hodně se podobá zápasu o vliv. A bojoval se svým strýcem a tchánem Lábanem, který jej podváděl a okrádal. Při tom boji používal všechny způsoby. Jákob jako správný Mezopotámec potřeboval být úspěšným a kdokoliv mu stál v cestě, byl pro něj nebezpečím.

Snad to není příliš velká nadsázka, když začnu mluvit o naší potřebě důležitosti, prvenství a moci. A nezačnu světem politiky. Začnu u malých jedinců, kteří přetékají vztekem, protože jim všichni překáží, ruší je a obtěžují je byť jen svou existencí. Všichni by měli dbát především na jejich práva. Ublížili jim sousedi, řidiči, dopravci, domovníci, správci komunikací, lékaři, sestry, partneři, rodiče, nakonec i děti. Stále je třeba o něco horce zápasit, protože to nejdůležitější - jsme přece my. Je to divný osud, bůh v něm může hrát i roli Strachu Izákova.

A teď teprve zmíním politiku, kterou z toho nelze vyjmout. Všimli jste si, že ani tam nedovedeme nic jiného. Soupeř? Pak je to lhář a podvodník. Všichni dělají všechno špatně. A byť by to byla pravda, málokdo si kriticky přizná, že by to nedovedl dělat lépe. Politický boj by se dal popisovat dlouho, ale nemělo by to výsledky. Jako Jákob bojoval za sebe, tak se v dětství potřebujeme prosadit i my. Jako nově narozené hříbě pokope i matku klisnu, když vyhazuje kopýtky, tak rozdáváme rány kolem sebe s velkou vytrvalostí. A diváci neví, zda mají plakat nebo se smát.

A než Jákob zjistil velkou pravdu o sobě samém, chvíli to trvalo. Bolelo to, ale na konci už ví, že ztrátou majetku nezchudne, že ochranou slabších, jmenovitě žen a dětí, neztratí svou důstojnost.

¹ Micheášovo proroctví nám zanechalo slib: „Opět se nad námi (Hospodin) slítuje, rozšlape naše nepravosti. Do mořských hlubin vhodíš všechny jejich hříchy, prokážeš věrnost Jákobovi, milosrdenství Abrahamovi, jak jsi za dnů pradávných přísahal našim otcům.“ (Micheáš 7:19n)

II.

Jákob hledal a našel pravdu o Bohu. Asi začal u Strachu Izákova, pak pokračoval ke zděšení v Lúze, kterou od té chvíle chápe jako Bét-el, bránu nebes, protože se tam setkal s Bohem (Genesis 28:16n). Byl přesvědčen, že jej nemůže nic překvapit. A najednou je u brány nebes: „*Bál se a řekl: „Jakou bázeň vzbuzuje toto místo!*“ Rabbi Jonathan Sacks překládá Jákobův výkřik takto: „*Jistě je na tomto místě Hospodin, a já, já jsem to nevěděl!*“ Chasidští vykladači říkají, že zdvojené já mluví o lidskému egu a soustředění se na sebe sama. To já, je hebrejsky *anochi*, člověk často neví, a sloveso *lo jadati*, zase opakuje to, co my vyjadřujeme zájmemem: já nevím o Boží přítomnosti všude kolem nás!

A z Jákoba se stává vyznavač, obětník a modlitebník. Už v Bét-el slibuje desátek ² z výnosu, Pán Bůh jej pak oslovuje jako svého a on Božímu poslu odpovídá: „*Tu jsem!*“ (Genesis 31:11) a na znamení ujednání s tchánem pořádá obětní hod (31:53) a v úzkosti před setkáním s bratrem Ezauem se modlí. Má obavu, že by mohli přijít o život nevinní lidé v bratrově i v jeho táboře, myslí na ženy a děti. Jákobova modlitba je důvěrná, cituje z paměti to, co mu Bůh slíbil. A ač tato modlitba nemá přímou odpověď, má hluboký smysl. A dotýká se toho, nač se často ptáme: Zda má vůbec smysl modlit se... A tady je odpověď, že ve zjitřených okamžicích, kdy hledáme eticky odpovídající řešení a uvědomujeme si, že bez zásahu z vyšší moci nenajdeme odpověď, potřebujeme tajemství modlitby. Potřebujeme Boha a tak bychom ním měli vést rozhovor. A nikdy bychom s modlitbou neměli přestat! ³

A nakonec to divné setkání, opět boj, tentokrát s Hospodinem (32:29nn). Jákob je člověk boje a popral se o svou budoucnost. Požehnání si vybojoval v ringu u potoka Jabok. Z wrestlingu odešel zraněný, ale obohacený. Má nové jméno: „*Nebudou tě už jmenovat Jákob (to je Úskočný), nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstáls.*“

III.

Jákob je bojovník! Takový člověk už nepotřebuje bojovat s lidmi. Ezauovi by požehnání i vrátil, má jej přeci nově... Co nějaký majetek... Má Boha! U potoka Jabok řekl: „*Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.*“ (32:31) A Ezauovi řekne: „*Vždyť smím vidět tvou tvář, a to je jako bych viděl tvář Boží.*“ (33:10) Jákob je nad věcí, zraje... Může převzít skutečnou vládu a zakládá totožnost Izraele, jak zní jeho nové jméno. Je konečně svoboděn.

Vrátíme-li se k sobě, tak až tady by bylo nejlepší ujmout se mandátu manžela, otce, zastupitele a podobně. Ale skutečnost je jiná: Musíme naskočit daleko dříve, jako nehotoví a bez zážitku utrpení a zápasu. Ano. Jen nesmíme přestat zrát, růst a hledat Jákobovu pravdu o sobě, o Bohu a druhých lidech.

Tak a teď je jasnější i to požehnání starého Izraele. Totiž: O tu tvář velice jde!

„*Ať Hospodin ti žehná a chrání tě!*

Ať Hospodin nad tebou rozjasní svou tvář a je ti milostiv!

Ať Hospodin k tobě obrátí svou tvář a obdaří tě pokojem!“

Numeri 6:24-26

² Mj. To je od zmínky o Abramovi, který dal desátek králi Sálemu, Malkisedekovi (Genesis 14:20) první zmínka o desátku, jako daru pro Hospodina...

³ Rabi Jonathan Sacks vykládá hebrejské slovo pro modlitbu - *lehitpalel* - tak, že je to doslovně: *soudit sám sebe*. Modlit se, to znamená odhlédnout od sebe a dát prostor jinému názoru, jinému řešení.